

Natuurbegraafplaats Landgoed Christinalust

**Werkprotocol inrichting Landgoed Christinalust met
het oog op het mogelijk maken van natuurbegraven
in het kader van de Wet natuurbescherming**

I. Hille Ris Lambers

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

Naturbegraafplaats Landgoed Christinalust Werkprotocol inrichting Landgoed Christinalust met het oog op het mogelijk maken van natuurbegraven in het kader van de Wet natuurbescherming

drs. ing. I. Hille Ris Lambers

Status uitgave: eindversie 2

Rapportnummer: 17-157
Projectnummer: 17-0587
Datum uitgave: november 2017
Foto's omslag: Bureau Waardenburg bv
Projectleider: drs. ing. I. Hille Ris Lambers
Naam en adres opdrachtgever: Natuurbegraven Nederland
Stationsweg 23, 5211 TV 's-Hertogenbosch
Referentie opdrachtgever: gunning per email dd.2 juni 2016
Akkoord voor uitgave: ir. E.J.F. de Boer
Paraaf:

Graag citeren als: Hille Ris Lambers, I. 2017. Naturbegraafplaats Landgoed Christinalust. Werkprotocol inrichting Landgoed Christinalust met het oog op het mogelijk maken van natuurbegraven in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 17-157. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Trefwoorden: Christinalust, natuurbegraven, inrichting, werkprotocol.

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Natuurbegraven Nederland

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Natuurbegraven Nederland en familie Jordaan zijn voornemens op Landgoed Christinalust een natuurbegraafplaats te realiseren. Natuurbegraven Nederland streeft hierbij een verbetering van de natuurkwaliteit en een duurzame instandhouding van Landgoed Christinalust na.

Ten behoeve van de natuurontwikkeling en inrichting van de natuurbegraafplaats zijn natuuronderzoeken uitgevoerd. De conclusie van deze onderzoeken is dat voor de inrichting van de natuurbegraafplaats een ecologisch werkprotocol nodig is vanwege het voorkomen van een aantal beschermde soorten.

Bureau Waardenburg is gevraagd het werkprotocol voor de ontwikkeling van de natuurbegraafplaats op te stellen. Dit is uitgevoerd door I. Hille Ris Lambers.

Begeleiding vanuit de opdrachtgever heeft plaatsgevonden door dhr. W. Peters. Wij danken hem hartelijk voor de prettige samenwerking.

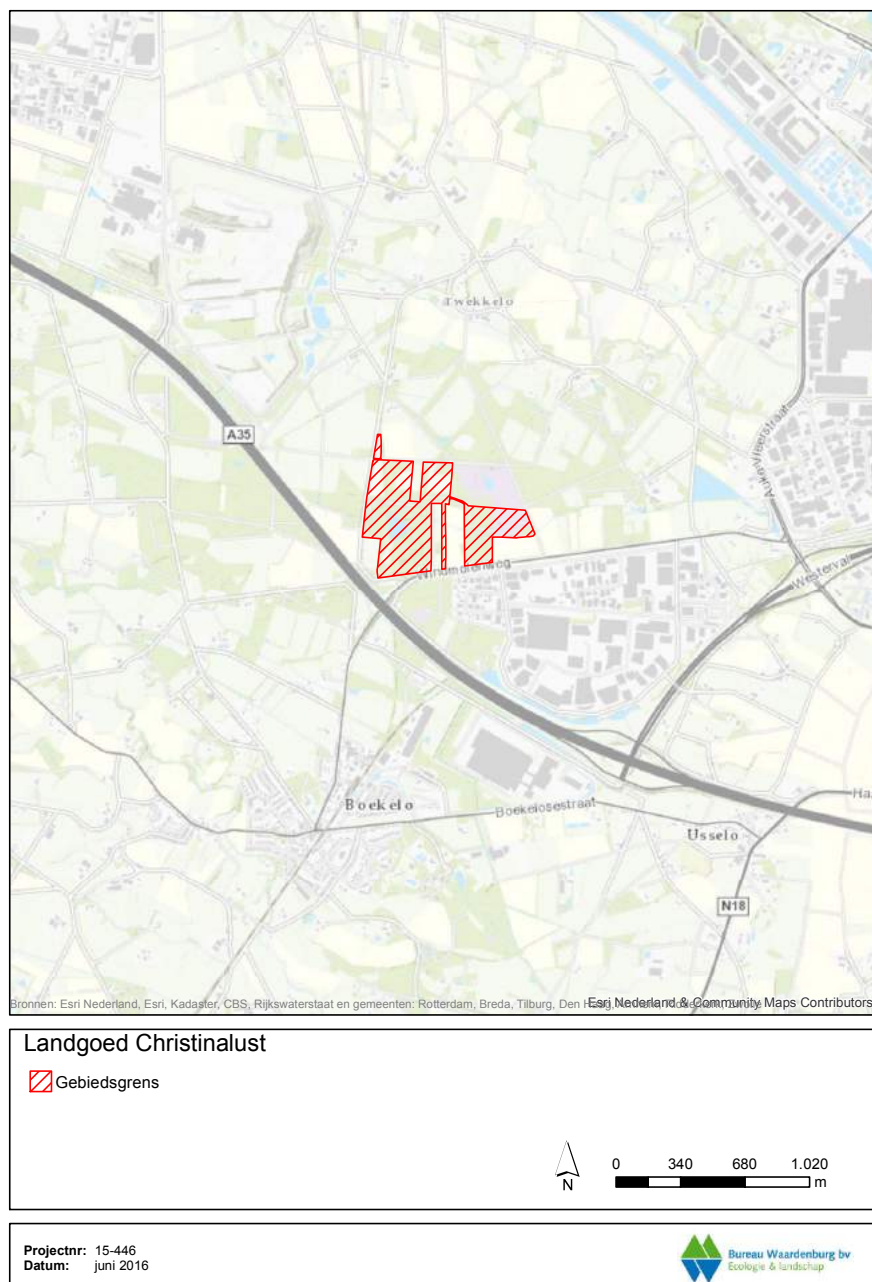
Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding	7
1.1 Plangebied en voorziene ingrepen	7
1.2 Resultaten quick scan.....	8
2 Werkprotocol	9
2.1 Algemeen	9
2.2 Betrokkenen	9
2.3 Communicatie	10
2.4 Ecologisch dossier	11
2.5 Calamiteiten.....	11
2.6 Omgangsregels steenmarter en eekhoorn	12
2.7 Omgangsregels vleermuizen	13
2.8 Omgangsregels amfibieën	13
2.9 Omgangsregels reptielen	15
2.10 Omgangsregels vogels	16
3 Literatuur.....	17
Bijlage 1 Inrichtingsplan.....	18
Bijlage 2 Herkenning beschermde soorten	20
Bijlage 3 Waarnemingenformulier Landgoed Christinalust	23
Bijlage 4 Calamiteitenformulier	25

1 Inleiding

1.1 Plangebied en voorziene ingrepen

Familie Jordaan en Natuurbegraven Nederland heeft een plan opgesteld voor de natuurontwikkeling van landgoed Christinalust inclusief voor de inrichting van een natuurbegrafplaats. Het landgoed ligt ten westen van Enschede.

Figuur 1. Ligging Landgoed Christinalust (zwarte lijn) (ondergrond: Data by OpenStreetMap.org contributors under CC BY-SA 2.0 license).

In het kader van het herstel van de natuurkwaliteit en het creëren van de natuurlijke verbinding parallel aan de Tweekelerbeek worden de volgende inrichtingsmaatregelen uitgevoerd (Van Limpt, 2017):

- herstel dekzandrug;
- graven van drie amfibieënpoelen van 850, 500 en 300m²;
- vergroten van de bestaande ven naar 16.700 m²;
- bosvorming naar inheems loofbos (78.300 m²);
- bosvorming naar halfopen natuur door eenmalige kap (25.500 m²).

Om natuurbegraven mogelijk te maken worden de volgende inrichtingsmaatregelen genomen (Van Limpt, 2017):

- bouw van een ceremonieruimte/informatieruimte (550m²);
- restauratie van de bosbouwschuur;
- aanleg twee parkeerplaatsen in halfverharding met boskarakter: Een kleine parkeerplaats voor 10 auto's (300 m²) en een grote voor 50 auto's (1.900m²);
- aanleg nieuwe en herstel bestaande halfverharde paden (padlengte totaal 5,2 km);
- ophogen gronden (42.000 m³);

Voor onderhoudig werkprotocol voor de inrichting zijn alleen de maatregelen / ingrepen in het eerste jaar relevant. Voor het gebruik van de natuurbegraafplaats wordt gewerkt conform een apart daar voor opgesteld werkprotocol (zie Hille Ris Lambers & De Boer, 2017).

1.2 Resultaten quick scan

Ten behoeve van de inrichting van de natuurbegraafplaats is een natuuronderzoek uitgevoerd (De Boer, 2017). Dit is nog aangevuld met een apart onderzoek naar het voorkomen van heikikker en levendbarende hagedis (Brandjes, 2017 *in prep*).

De conclusie van al het natuuronderzoek is dat voor de inrichting van de natuurbegraafplaats een ecologisch werkprotocol nodig is vanwege de aanwezigheid van onderstaande beschermde soorten:

- vleermuizen: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, en watervleermuis (§ 3.2 Wnb).
- diverse soorten zoogdieren: waaronder een aantal algemene soorten (zoals egel, ree, konijn, haas, diverse muizensoorten) maar ook eekhoorn en mogelijk steenmarter en das (§ 3.3 Wnb).
- andere beschermde soorten amfibieën (§ 3.3 Wnb).
- algemene vogels (§ 3.1 Wnb).
- mogelijk zijn havik en ook buizerd aanwezig met een jaarrond beschermd nest (§ 3.1 Wnb).

Uit de quick scan en het aanvullende veldonderzoek is gebleken dat binnen de delen van het plangebied waar inrichtingsmaatregelen zijn voorzien geen heikikker en levendbarende hagedis voorkomt. Uit voorzorg zijn echter enkele omgangsregels gegeven voor deze soorten voor het geval er een calamiteit voordoet in de zin dat er alsnog een exemplaar binnen het plangebied wordt aangetroffen.

2 Werkprotocol

2.1 Algemeen

- Bij afwijking van dit werkprotocol bestaat de kans op het overtreden van bepalingen en verboden uit de Wet natuurbescherming (in vervolg te noemen Wnb).
- Voor de beschreven ecologische begeleiding moet een ter zake kundige¹ worden ingeschakeld.
- In gevallen waarin het niet mogelijk is de aangegeven beschermende maatregelen te treffen of soorten worden aangetroffen waar in dit werkprotocol geen maatregelen voor zijn beschreven moet direct advies van een ter zake kundige worden ingewonnen.
- In dit protocol zijn ook omgangsregels ten aanzien van verblijfplaatsen van enkele soorten opgenomen die momenteel niet binnen het plangebied voorkomen maar die wel in de omgeving kunnen voorkomen en die het plangebied ook als onderdeel van hun leefgebied kunnen hebben. Deze omgangsregels zijn met name bedoeld voor het geval deze soorten zich in de tussentijd alsnog in het plangebied vestigen

2.2 Betrokkenen

Opdrachtgever:
Natuurbegraven Nederland
dhr. R. Fleury
Postbus 979
5201 AT Den Bosch

Opdrachtnemer:
Zodra bekend, hier in te vullen.

....

Uitvoerder:
Zodra bekend, hier naam projectleider aannemer in te vullen

....

Ter zake kundige:
Bureau Waardenburg
mw. I. Hille Ris Lambers
dhr. E.F.J. de Boer
Postbus 365
4100 AJ Culemborg
0345-512710

¹ Onder een ter zake kundige wordt door bevoegd gezag verstaan: een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De wijze waarop kennis dient te zijn opgedaan is in de verleende ontheffing nader uitgeschreven.

2.3 Communicatie

Oprachtnemer / Aannemer

De uitvoerder:

- houdt voortgangsoverleggen met Natuurbegraven Nederland
- neemt vóór aanvang van de werkzaamheden het werkprotocol door met de ter zake kundige.
- betreft de ter zake kundige bij de werkzaamheden zodra het werkprotocol daartoe aanleiding geeft, zoals voorafgaand en in het broedseizoen maar ook in andere voorkomende gevallen waar mogelijk vernielen of verstoren van verblijfplaatsen (levendbarende hagedis, heikikker) aan de orde kan zijn.
- onderhoudt gedurende de uitvoering van het werk minimaal eens in de week telefonisch of per mail contact met de ter zake kundige over de vorderingen van de werkzaamheden.
- instrueert de medewerkers / uitvoerend personeel middels toolboxmeetings en via dagelijkse instructies en maakt hiervan een verslag.
- vult de waarnemingenformulieren in indien tijdens het werk waarnemingen van reeds bekende en nieuwe soorten worden gedaan (zie Bijlage 3).
- is verantwoordelijk voor het bijhouden van het ecologisch dossier (logboek).
- laat een evaluatie van het werkprotocol opstellen na afloop van de inrichtingwerkzaamheden en levert de evaluatie aan van het ecologisch werkprotocol binnen twee weken na afronding van de werkzaamheden.
- neemt bij incidenten en/of calamiteiten contact op met de ter zake kundige om de te volgen aanpak vast te stellen.
- vult het calamiteitenformulier in bij incidenten en/of calamiteiten (zie Bijlage 4).

Het uitvoerend personeel:

- krijgt indien nodig dagelijkse instructies en kaartmateriaal omtrent ecologische zaken van de uitvoerder.
- rapporteert bijzonderheden en waarnemingen van soorten aan de uitvoerder.
- woont toolboxmeetings bij.
- meldt calamiteiten en bijzonderheden aan de uitvoerder.

Ter zake kundige

De ter zake kundige:

- voert desgewenst veldcontroles uit bij de start van de werkzaamheden.
- geeft indien nodig toelichting tijdens toolboxmeetings.
- bespreekt de te volgen werkwijze bij vragen, incidenten en calamiteiten met uitvoerder.
- voert de broedvogelcontroles uit bij werkzaamheden die gedurende het broedseizoen worden uitgevoerd en mogelijk verstorend kunnen zijn en maakt hiervan een verslag (ook op kaart).

2.4 Ecologisch dossier

De uitvoerder houdt een ecologisch dossier / logboek bij van de uitgevoerde maatregelen uit het werkprotocol. Het omvat:

- Dit werkprotocol.
- Verslagen van afspraken en afstemming met ter zake kundige.
- Ingevulde waarnemingenformulieren (zie bijlage 3) en eventuele calamiteitenformulieren (bijlage 4).
- De datum, aard en aanpak van incidenten en afwijkingen op het werkprotocol.
- Indien uitgevoerd: monitorings/onderzoeksverslagen van broedende vogels en aanbevelingen van de ter zake kundige.

Het ecologisch dossier dient op het werk aanwezig te zijn zodat het geraadpleegd kan worden en getoond kan worden in geval van inspectie. Maximaal twee weken na afronding van de werkzaamheden wordt het ecologisch dossier overhandigd aan Natuurbegraven Nederland.

2.5 Calamiteiten

Een calamiteit is een gebeurtenis zoals:

- het overtreden van een verbodsbepaling
- het niet nakomen van de zorgplicht
- het in gevaar brengen van de leefomgeving van soorten die beschermd zijn conform de paragrafen 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wnb

Een calamiteit is een ongewenste gebeurtenis die leidt of had kunnen leiden tot ongewenste schade aan beschermde planten en dieren en het overtreden van verbodsbepalingen.

Ondanks voorzorgsmaatregelen is het optreden van calamiteiten niet geheel uit te sluiten. Het is van groot belang dat eventueel optredende calamiteiten worden gemeld, geanalyseerd en geëvalueerd. Dit om de juiste maatregelen te nemen om soortgelijke gebeurtenissen in de toekomst te voorkomen. Daarom is iedereen verplicht calamiteiten bij uitvoerder te melden. Naar aanleiding hiervan worden er maatregelen genomen om de ontstane situatie te verhelpen en herhaling in de toekomst te voorkomen. Het formulier is opgenomen in Bijlage 4.

Voorbeeld calamiteiten

Onder calamiteiten kan worden verstaan:

- Het onverwacht aantreffen van bijvoorbeeld een eekhoornnest of nest van een steenmarter;
- Onverwachts aantreffen van broedende vogels;
- Onverwachts aantreffen van vleermuizen in een boom;
- Het aantreffen van andere soorten met een beschermingsstatus Wnb dan uit het onderzoek bekend waren. Voor een aantal soorten uit § 3.3 Wnb geldt een vrijstelling in het kader van ruimtelijke ingrepen en beheer. Zie hiervoor de provinciale lijst.

2.6 Omgangsregels steenmarter en eekhoorn

Ten tijde van de vooronderzoeken zijn er geen verblijfplaatsen / nesten van steenmarter en eekhoorn in het plangebied aangetroffen. De omgangsregels zijn uit voorzorg opgenomen voor het geval er toch een van deze soorten alsnog een nest maakt binnen het plangebied. De regels zijn ook bedoeld om verstoring te voorkomen indien deze soorten zich binnen verstoringsafstand van het plangebied of ingrepen in het plangebied vestigen.

Dassenburchten zijn niet binnen het plangebied en directe omgeving aanwezig. Het is vooralsnog niet noodzakelijk regels voor de omgang met dassen op te nemen in het werkprotocol.

Doel:

- Voorkomen van verstoring en of vernietiging van nesten van eventueel aanwezige steenmarters en eekhoorns tijdens uitvoering van inrichtingsmaatregelen.

Uitgangspunten en beperkingen:

- De bomen met holtten en / of zichtbare nesten blijven en bijbehorende functionele omgeving behouden. Een ter zake kundige geeft aan wat onder de functionele omgeving valt. Indien een enkele boom met holte(n) en / of zichtbare nesten toch gekapt moet worden, wordt voorafgaand aan de kap een inspectie uitgevoerd naar (verblijfplaatsen van) beschermde soorten. Indien een verblijfplaats / nest of sporen van verblijf aanwezig zijn wordt deze boom inclusief zijn functionele omgeving tot nader orde gespaard. Er bestaat dan de mogelijkheid om alsnog tot ontheffingsaanvraag over te gaan, te wachten tot de betreffende verblijfplaats met zekerheid niet meer wordt gebruikt of het definitieve plan aan te passen op dit gegeven.
- De periode van inrichting moet zo kort mogelijk worden gehouden.
- Er vinden geen werkzaamheden die verstoring kunnen veroorzaken plaats tussen zonsondergang en zonsopgang.
- Er wordt bij de uitvoering van inrichtingsmaatregelen geen verlichting aangebracht in het gebied
- In het plangebied blijven naaldbomen (met name oude grove den en douglas) aanwezig, onder meer ten behoeve van de eekhoorn. Niet al het naaldhout wordt dus gekapt.

2.7 Omgangsregels vleermuizen

Doel:

- Instandhouding van bomen met holten en bijbehorende functionele omgeving en daarmee het duurzaam voortbestaan garanderen van deze potentiële vaste rust- en verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen.

Uitgangspunt / beperking:

- Uitgangspunt voor de omgang met vleermuizen zijn de kennisdocumenten die voor de verschillende soorten beschikbaar zijn (BIJ12, 2017 d t/m h)
- De bomen met holten blijven en bijbehorende functionele omgeving behouden. Een deskundige op het gebied van vleermuizen geeft aan wat onder de functionele omgeving valt. Indien een enkele boom met loszittend schors en / of holten toch gekapt moet worden, wordt voorafgaand aan de kap een inspectie uitgevoerd naar (verblijfplaatsen van) beschermde soorten. Indien een verblijfplaats / nest of sporen van verblijf aanwezig zijn wordt deze boom inclusief zijn functionele omgeving tot nader orde gespaard. Er bestaat dan de mogelijkheid om alsnog tot ontheffingsaanvraag over te gaan, te wachten tot de betreffende verblijfplaats met zekerheid niet meer wordt gebruikt of het definitieve plan aan te passen op dit gegeven.
- Er wordt uitgezonderd bij de bebouwing behorende verlichting geen verlichting aangebracht in het gebied. De verlichting van de bebouwing wordt afgestemd met een terzake kundige om verstoring van de bosvijver als foerageergebied te voorkomen.
- In overleg met een vleermuisdeskundige kan eventueel op beperkte schaal markerende verlichting worden aangebracht langs de toegangsweg naar de ceremonieruimte en op de parkeerplaats.
- In de bosvijver worden geen drijvende waterplanten zoals waterlelies en gele plomp aangebracht vanwege de functie die het water kan hebben voor de watervleermuis.

2.8 Omgangsregels amfibieën

In verband met het kunnen overbrengen van infecties tussen amfibieënpopulaties dient de noodzakelijke hygiëne in acht te worden genomen. Dit kan bestaan uit het gebruik van handschoenen en het ontsmetten van materialen en werktuigen die worden gebruikt. Het Ravon heeft hiertoe een hygiëneprotocol opgesteld. Dit moet worden gevolgd (Ravon, 2017).

Doel:

- Invulling geven aan de zorgplicht en zorgvuldig handelen ten aanzien van licht beschermde amfibieën en behoud van de functionele leefomgeving amfibieën..

Uitgangspunten en beperkingen:

- Algemeen: Indien de werkzaamheden in de zomer plaatsvinden worden kort voorafgaand aan de realisatie van open ruimtes in het bos aanwezige amfibieën ter plaatse weggevangen en verplaatst naar een geschikte locatie in de omgeving van het plangebied. Dit gebeurt door middel van het uitleggen van zogenaamde amfibieën- en reptielenplaatjes en deze vervolgens een aantal malen (circa 4 achtereenvolgende dagen in de vroege ochtend) te controleren op de aanwezigheid van amfibieën.
- De aanleg van nieuwe poelen dient direct na of gelijktijdig met het ophogen van terreindelen plaats te vinden om te voorkomen dat amfibieën vanuit de nieuwe poelen andere terreindelen kunnen in trekken terwijl er nog werkzaamheden moeten worden uitgevoerd.
- Bij aantreffen van een amfibie in het werkterrein zal deze worden verplaatst naar buiten het werkgebied (uitgezonderd heikikker indien geen ontheffing). Zo nodig worden daarnaast dan ook aanvullende maatregelen getroffen die voorkomen dat amfibieën terug het werkgebied in kunnen trekken. Dit is ter beoordeling van de ter zake kundige. Pak het amfibie voorzichtig op (salamanders niet aan de staart vastpakken) en in een droge emmer plaatsen en direct wegbrengen naar een ruig terrein waarin niet gewerkt wordt. In een dergelijk terrein vindt het dier wel een nieuwe schuilplaats. Amfibieën niet langer dan een half uur gevangen houden.
- Noteer dagelijks de vindplaatsen en het aantal verplaatste amfibieën in het ecologisch dossier, waarbij onderscheid tussen kikkers en salamanders gemaakt wordt. Het maken van een digitale foto per dier is niet verplicht, maar kan behulpzaam zijn bij het achteraf determineren van de soort door een ecooloog.

Voorzorg heikikker

- Uitgangspunt voor de omgang met de heikikker is het Kennisdocument dat voor deze soort beschikbaar is (Bij12a).
- Heikikker specifiek: werklocaties die beoordeeld zijn als geschikt of matig geschikt leefgebied (zie Brandjes, 2017 in prep) worden vooraf gecontroleerd op het voorkomen van heikikker en beoordeeld op hun geschiktheid als verblijfplaats (functioneel leefgebied) van heikikker. De nadruk ligt op het gebied ten zuiden van het Zwarte Ven omdat enkel daar heikikker binnen het plangebied is te verwachten. Indien aanwezig kan niet eerder dan dat eerst een ontheffing is verkregen een maatregel die tot verstoring of vernieling van verblijfplaatsen leidt worden uitgevoerd.
- Voer de maatregelen houtkap/bosvorming en terreinophogen in de terreindelen die ongeschikt zijn beoordeeld als leefgebied voor heikikker (zie Brandjes, 2017 in prep) bij voorkeur uit in de periode van voortplanting en winterrust van heikikker. Hiermee wordt bij voorbaat voorkomen dat migrerende heikikkers effect van de ingreep kunnen ondervinden omdat ze dan zeker niet aanwezig zijn in betreffende gebiedsdelen.

2.9 Omgangsregels reptielen

Meer specifiek betreft dit levendbarende hagedis en hazelworm. Dit zijn vooralsnog de enige twee reptielensoorten die uit de ruimere omgeving bekend zijn. Beide soorten komen momenteel niet voor binnen het plangebied (zie ook Brandjes, 2017). Uit voorzorg zijn echter enkele omgangsregels gegeven voor deze soorten voor het geval er een calamiteit voordoet in de zin dat er alsnog een exemplaar binnen het plangebied wordt aangetroffen.

Net als bij amfibieën is het ook voor reptielen wenselijk het Hygiëneprotocol te volgen (zie Ravon, 2017)

Doel:

- Invulling geven aan zorgvuldig handelen ten aanzien van levendbarende hagedis en hazelworm en het voorkomen van verstoren of vernielen van verblijfplaatsen.

Uitgangspunten en beperkingen:

- Uitgangspunt voor de omgang met de levendbarende hagedis is het Kennisdocument Zandhagedis van Bij12 (2017c) omdat omgangsregels voor zandhagedis (deels) ook goed toepasbaar zijn op levendbarende hagedis. Voor de hazelworm is (nog) geen Kennisdocument beschikbaar.
- Algemeen: Indien de werkzaamheden in de zomer plaatsvinden worden kort voorafgaand aan de realisatie van open ruimtes in het bos betreffende locatie gecontroleerd op het voorkomen van reptielen
- Eventueel aangetroffen reptielen worden ter plaatse weggevangen en verplaatst naar een geschikte locatie in de omgeving van het plangebied. De nadruk ligt hierbij op de grenszone tussen plangebied en de heide bij het Zwarte Ven met name op de overgangen tussen lage vegetaties rond het Zwarte Ven en bosopstanden (zie Brandjes, 2017 in prep) omdat dit het terreindeel is waar levendbarende hagedis mogelijk kan voorkomen.
- Bij aantreffen van een reptiel in het werkterrein zal deze moeten worden verplaatst naar buiten het werkgebied. Zo nodig worden daarnaast dan ook aanvullende maatregelen getroffen die voorkomen dat reptielen terug het werkgebied in kunnen trekken. Dit is ter beoordeling van de reptiëlen-deskundige. Pak het reptiel voorzichtig op (niet aan de staart vastpakken), plaats in een droge emmer en verplaats direct naar buiten het plangebied, in ruige vegetatie. Reptielen niet langer dan een half uur gevangen houden.
- Noteer de vindplaatsen en het aantal verplaatste reptielen in het ecologisch dossier. Het maken van een (digitale) foto wordt aanbevolen, omdat deze gebruikt wordt ter determinatie van de soort door een ecooloog.

2.10 Omgangsregels vogels

Doel:

- Voorkoming van verstoring van broedende vogels en behoud van de functionele omgeving van jaarrond beschermde nesten.

Uitgangspunten en beperkingen:

- Als uitgangspunt voor de omgang met jaarrond beschermde nesten wordt het Kennisdocument Buizerd (Bij12, 2017i). Voor de havik is geen Kennisdocument beschikbaar maar wordt globaal de aanpak van die voor de buizerd gevolgd.
- Vooraf aan inrichting worden soorten met jaarrond beschermd nest in kaart gebracht op het gehele terrein.
- In struweel en opgaande beplanting kunnen vogels tot broeden komen. Werkzaamheden in het bos vinden plaats buiten het broedseizoen (dus buiten de periode half maart tot half augustus). Handelingen die nesten of eieren verstoren, zijn niet toegestaan.
- Indien werkzaamheden in het bos binnen het broedseizoen moeten plaatsvinden, dan controleert een vogelkundige voorafgaand aan de ingreep de locatie op het voorkomen van broedende vogels. Er wordt een minimale afstand van 10 meter tot 50 meter (afhankelijk van de soort) vanaf de nestplaats aangehouden (zie ook Koopman – Van Roon & De Boer, 2017). De te bepalen afstand geeft invulling aan het behoud van functionaliteit van het leefgebied.
- De mogelijke nestboom van havik (en ook van de mogelijk aanwezige buizerd) blijven gehandhaafd, evenals enkele bomen hieromheen (de functionele leefomgeving, te bepalen door een ter zake kundige). Bij de aanleg van nieuwe wandelpaden wordt rekening gehouden met de nestlocatie. Een ter zake kundige bepaalt of voldoende invulling gegeven wordt aan het voorkomen van 'opzettelijke verstoring', om te voorkomen dat sprake zal zijn van overtreding van deze verbodsbepaling. Indien nodig worden paden verlegd.

3 Literatuur

- Bij12, 2017a. Kennisdocument Heikikker, versie 1.0.
- Bij12, 2017b. Kennisdocument Das, versie 1.0.
- Bij12, 2017c. Kennisdocument Zandhagedis, versie 1.0.
- Bij12, 2017d. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, versie 1.0.
- Bij12, 2017f. Kennisdocument Rosse vleermuis, versie 1.0.
- Bij12, 2017g. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis, versie 1.0.
- Bij12, 2017h. Kennisdocument Watervleermuis, versie 1.0.
- Bij12, 2017i. Kennisdocument Buizerd, versie 1.0.
- Boer, E.J.F. de, 2017. Natuurtoets ontwikkeling Natuurbegraafplaats Landgoed Christinalust, Enschede. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 17-101. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Brana, 2015. Gedragscode voor leden van de Branche Vereniging voor Natuurbegraafplaatsen Nederland.
- Brandjes, 2017. Notitie Beoordeling habitat heikikker en levendbarende hagedis Landgoed Christinalust. kenmerk 17-0666/17.07225/JerBr. Bureau Waardenburg. Culemborg.
- Hille Ris Lambers, I. & E.J.F. de Boer, 2017. Natuurbeheer en natuurbegraven op Landgoed Christinalust, Werkprotocol beheer en gebruik conform de Wet Natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 17-143. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Koopman – van Roon, A.D.G. & E.J.F. de Boer, 2017. Natuurbeheer en natuurbegraven op Natuurbegraafplaats Jachtslot de Mookerheide, Werkprotocol beheer en gebruik conform de Wet Natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 16-050. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Limpt, P. van, 2017. Natuurbegraafplaats Landgoed Christinalust. Inrichtings- en beheerplan.. Praedium Coöperatie UA, Vught.
- Ravon, 2017. Hygiëneprotocol veldwerk, versie maart 2017.

Bijlage 1 Inrichtingsplan

Ontwerp Natuurbegraafplaats Christinalust

Overzicht inrichtingsmaatregelen

Bijlage 2 Herkenning beschermde soorten

Herkenning beschermde soorten. Foto's Bureau Waardenburg

Levendbarende hagedis

Foto: Joost Bergsma

Volwassen mannetjes hebben gewoonlijk een kop-romplengte van 4-6,5 cm, terwijl dit bij volwassen vrouwtjes 4,5-7,5 cm bedraagt.

De tekening is zeer variabel. De grondkleur is bruin, met soms een groenige of rossig bronsachtige glans. De rug is lichter van kleur dan de flanken en is vaak bezaaid met onregelmatige donkere of lichte vlekjes (van www.nederlandsesoorten.nl, juni 2016).

Eekhoorn: beschermd cf. Tabel 2 AMvB art. 75 Flora- en faunawet

Roodbruine vacht op de rug en flanken met vaalwitte buik. Lange pluimstaart. Rent vaak razendsnel over takken en stammen.

Foto: Hein Prinsen

Steenmarter

Foto: Fleur van Vliet

Een volwassen steenmarter is tussen de 40 en 50 centimer lang, met relatief korte poten. De staart is ongeveer 25 centimer lang. Steenmarters zijn bruin van kleur met een (grijs)witte vlek op hun keel en borst. Mannelijke steenmarters wegen 1,5 tot 2,0 kilo, vrouwtjes wegen 0,7 tot 1,7 kilo. Steenmarters hebben een heel eigen 'huppelende' manier van lopen (van: www.desteenmarter.nl).

Bijlage 3 Waarnemingenformulier Landgoed Christinalust

1. Datum:

2. Waargenomen soort of nieuwe verblijfplaats van soort:

Zoogdier

Amfibie

Reptiel

Eekhoorn

Vleermuis en/of vleermuisverblijfplaats: ...

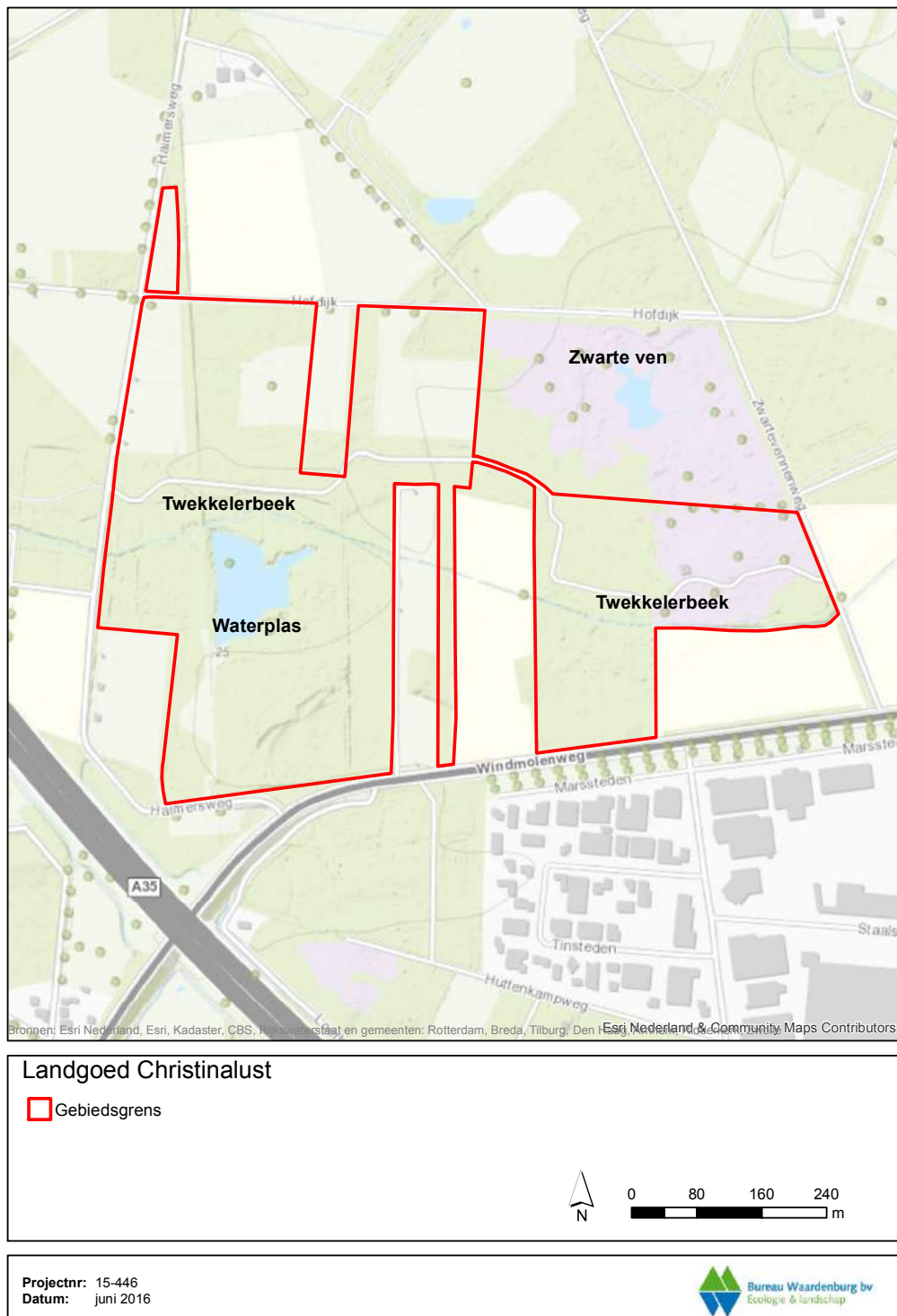
Anders, namelijk: ...

3. Waargenomen door:

4. Geef de plek zo exact mogelijk aan op de onderstaande kaart, of vul de gps-coördinaten in:

5. Is er een duidelijk herkenbare foto gemaakt van de aangetroffen soort, locatie of situatie? Zoja, deze digitaal opslaan en bij dit formulier voegen.

6. Opmerkingen:

Figuur 1. Omgeving Landgoed Christinalust, voorafgaand aan inrichting, 2016. (ondergrond: Data by OpenStreetMap.org contributors under CC BY-SA 2.0 license).

Bijlage 4 Calamiteitenformulier

1. Datum:

Formulier ingevuld door:

2. Calamiteit beschrijving:

3. Geef de plek zo exact mogelijk aan op de onderstaande kaart,
of vul de gps-coördinaten in:

4. Is er een duidelijk herkenbare foto gemaakt van de (aangetroffen) situatie?
Zoja, deze digitaal opslaan in het ecologisch dossier of bij een print van dit ingevulde
formulier².

5 Hoe, wanneer en door wie is de calamiteit opgelost?

² Calamiteitenformulier, Bijlage 4 in Natuurbegraafplaats Christinalust, werkprotocol in het kader van de Flora- en faunawet. Hille Ris Lambers, I., 2016.

Omgeving Landgoed Christinalust, voorafgaand aan inrichting, 2017.
 (ondergrond: Data by OpenStreetMap.org contributors under CC BY-SA 2.0 license).

6. Opmerkingen: